

FESTSPILLENE
I BERGEN

PROGRAM
KR 20

HÅKONSHALLEN

SØNDAG 07. JUNI KL 19:30

Quatuor Diotima

BERGEN
INTERNATIONAL
FESTIVAL

27. MAI — 10. JUNI
2015

BALANSEKUNST

I DNV GL (tidligere Det Norske Veritas) er vi opptatt av sikkerhet, kvalitet og integritet. Vi er nå 16.000 ansatte i 100 land, som hver dag jobber mot et felles mål: En sikker og bærekraftig fremtid. Vår rolle består ofte i å balansere næringslivets og samfunnets interesser. Vi kaller det balansekunst.

Vårt samarbeid med Festspillene understøtter denne forpliktelsen overfor samfunnet. For kultur og samfunn går hånd i hånd.

Derfor er vi stolt hovedsamarbeidspartner for Festspillene i Bergen.

Lær mer om oss på www.dnvgl.com

Quatuor Diotima

m/Jörg Widmann

HÅKONSHALLEN

Søndag 07. juni kl 19:30
Sunday 07 June at 19:30

Varighet: 1 t 40 min inkl pause
Duration: 1 h 40 min including interval

Quatuor Diotima

Yun-Peng Zhao fiolin *violin*

Constance Ronzatti fiolin *violin*

Franck Chevalier bratsj *viola*

Pierre Morlet cello

Jörg Widmann klarinett *clarinet*

FRANZ SCHUBERT (1797–1828)

Strykekvartett nr. 9 i g-moll *String Quartet no. 9 in G minor, D173*

1. Allegro con brio
2. Andantino
3. Menuetto & Trio. Allegro vivace
4. Allegro

BÉLA BARTÓK (1881–1945)

Strykekvartett nr. 3 *String Quartet no. 3, Sz.85*

1. Prima parte: Moderato – attacca
2. Seconda parte: Allegro – attacca
3. Recapitulazione delle prima parte: Moderato
4. Coda: Allegro molto

Pause *Interval*

JOHANNES BRAHMS (1833–1897)

Klarinettkvintett i h-moll *Clarinet Quintet in B minor, op. 115*

1. Allegro
2. Adagio – piu lento
3. Andantino – presto non assai, ma con sentimento
4. Con moto

Sponset av *Sponsored by* DNV GL

Fyller oss med kjærlighet

Quatuor Diotima har med seg klarinettist Jörg Widmann, og byr på et klassisk repertoar med stort spenn.

Quatuor Diotima betyr simpelthen Diotimas kvartett. Navnet har den franske strykekvartetten hentet fra den italienske komponisten Luigi Nonos (1924–90) verk *Fragments – Stille, til Diotima* (1980). Han har igjen tatt navnet fra Platons berømte dialog *Symposion* (385–380 f.Kr.), hvor Sokrates forteller at alt han vet om kjærlighet – og det er relativt mye – har han lært av den kvinnelige filosofen og prestinnen Diotima fra Mantinea. Slik er navnet en bekjennelse til den tidløse og evige musikken som alltid fyller oss med kjærlighet.

Kvartetten, som ble etablert i 1999, har et repertoar som omfatter både eldre og nyere musikk. I kveld spenner programmet fra Franz Schubert (1797–1828) via Johannes Brahms (1833–1897) til Bela Bartók (1881–1945), skjønt ikke akkurat i denne rekkefølgen. For de starter med to rene styrkekvartetter av henholdsvis Schubert og Bartók, og avslutter med den kjente klarinettkvintetten av Brahms. Til dét har de engasjert Jörg Widmann, som i dag er like godt kjent som en nyskapende komponist som en fremragende musiker.

Schuberts Strykekvartett nr. 9

Konserten begynner med Schuberts *Strykekvartett nr. 9 i g-moll*, D. 173 som han skrev 18 år gammel i 1815. Og det på knapt åtte dager i et år da han ellers fullførte to symfonier, to klaversonater, mange Lieder og en god del scenemusikk. Nå var nok denne strykekvartetten – og de fire andre han skrev i årene før og etter – neppe tiltenkt offentligheten. De ble alle urfremført i private hjem, som oftest blant familie og venner.

Kveldens strykekvartett ble først spilt på en offentlig konsert i 1863, og publisert i 1871. Likevel er den et modent verk hvor Schubert ikke bare følger den slagne landevei, men eksperimenterer både med uvanlige toneartskifter og med selve den sonatesatsformen som Joseph Haydn (1732–1809) hadde funnet frem til.

Foto: Verena Chen

Slike endringer hører vi knapt i dag, men i 1815 var nok tilhørerne mer fortrolige med hvordan satsene i en strykekvartett skulle bygges opp, og de fulgte antagelig også bedre med. Særlig i den lille familie- og vennekrets hvor den ble urfremført. Der har de nok frydet seg over det mot den unge Schubert utviste. De har sikkert også satt pris på at han i tredjesatsen – menuetten – gjorde et ærbødig nikk til Wolfgang Amadeus Mozarts menuett i sin 40. symfoni.

Bela Bartóks strykekvartett nr. 3

Det andre verket, Bela Bartóks strykekvartett nr. 3 fra 1926, går adskillig lenger i sin eksperimentering med sjangeren. Blant annet spilles den vanligvis uten pauser mellom de fire satsene.

Den første satsen – som Bartók kaller første del – er forsiktig og kanskje noe blek – for at kontrasten til andre del skal bli desto kraftigere. For den er ikke bare livligere, men inkorporerer også folkemusikalske innslag. De brukes på andre måter enn tidligere – ikke for å tilpasses en romantisk helhet, men fordi de utvider tonaliteten. Hos Bartók innebærer det både uvanlige skala-typer og ikke minst nye rytmiske mønstre. Tredje sats er en

rekapitulasjon av den første, men enklere og mer variert, mens den siste er en kort rekapitulasjon av den andre del.

Slik får verket en symmetri som er tilpasset den neoklassisisme som er merkbar på 1920-tallet. Hele verket er mer enhetlig, men også harmonisk sett dristigere enn tidligere med en kompleks kontrapunktbruk, og med nye spillemåter for å fargelegge musikken. For eksempel ved at strykerne av og til spiller med tresiden av buen istedenfor med hestehårene, og at det er mye bruk av *glissandi* og *pizzicato*.

Brahms klarinettkvintett

Det siste verket er Brahms klarinettkvintett fra 1891. Det er et sent verk som er preget av en viss melankoli, som om komponisten reflekterer over at livet nå snart går mot slutten. Både første og annen sats har dette høstlige preget, mens den korte tredjesatsen bringer inn lysere toner som om det ennå finnes håp. Men i siste sats er melankolien tilbake igjen. Og likevel – når en stemning preget av sorg og vemod kan bli så vakker som hos Brahms, blir det enklere å forsone seg med den.

Det er jo her musikken – ja, all kunst – har sin styrke. For akkurat gjennom den distanse som skjønnheten kan gi de mørke aspekter ved virkeligheten – sykdom og død – gjør det mulig for oss å reflektere over dem. Det lar seg ikke gjøre når de brutalt slår til i virkelighetens verden.

Tekst: Gunnar Danbolt

Quatuor Diotima

with Jörg Widmann

Quatuor Diotima and clarinetist Jörg Widmann present highly varied classical repertoire.

Quatuor Diotima – meaning Diotima's Quartet – is the name taken by the French string quartet from *Fragmente – Stille an Diotima*, a work composed in 1980 by Luigi Nono (1924–90). He took the name in turn from Plato's famous dialogue *Symposium*, published in 385–380 BC, in which Socrates states

that everything he knows about love – which is actually quite a lot – was learned from the priestess and philosopher Diotima from Mantinea. Thus the name is a tribute to the timeless and eternal music that always fills us with love.

The quartet, established in 1999, has a repertoire of music old and new. This evening's performance ranges from Franz Schubert (1797–1828) via Johannes Brahms (1833–1897) to Bela Bartók (1881–1945), though not in that order. They open with string quartets by Schubert and Bartók, and close with Brahms's well-known string quintet. For the quintet they have acquired the assistance of Jörg Widmann, equally well-known today as a creative composer as an excellent clarinetist.

Schubert's String Quartet no. 9

First off in the concert is Schubert's String Quartet no. 9 in G minor, D173, which he wrote at the age of 18 in 1815. He achieved this feat in barely eight days in a year in which he completed two symphonies, two piano sonatas, numerous lieder and a substantial amount of music for the stage. It must be said that this string quartet – and indeed many of his early works – were not expected to be performed in public, but rather within the Konvikt where Schubert received his education and in private family circles. String Quartet no. 9 was first performed in public in 1863 and published in 1871. It is nevertheless a mature work, featuring the unconventional key changes which Schubert found so interesting and the sonata form pioneered by Joseph Haydn (1732–1809).

Such developments probably pass unnoticed today, but in 1815 audiences were doubtless more highly aware of how a string quartet was constructed, and they were probably more attentive, particularly in the intimate circles in which the works were performed. They must have delighted in young Schubert's courage, and appreciated his deferential reference to the Minuet movement of Mozart's 40th Symphony.

Bartók's String Quartet no. 3

The second work on the programme, Bela Bartók's String Quartet no. 3 from 1926, ventures considerably further in its experimentation with the genre. Its four parts are performed continuously without breaks.

The first movement (Bartók uses the Italian word parte – part) is cautious and somewhat bleak, contrasting all the more with the second part, which is livelier and incorporates elements of Hungarian folk music. They are used innovatively, not to fit in with a romantic whole but in order to extend the canvas with indigenous tonalities and rhythms. The third part is a varied and simplified recapitulation of the first, while the fourth is a telescoped recapitulation of the second part.

In this way the work acquires a symmetry adapted to the constrictions of 1920s neo-classicism. In comparison with his earlier works the quartet is more tightly constructed while harmonically more innovative and contrapuntally more complex. Bartók also employs extended instrumental techniques, such as sul ponticello (bowing as close as possible to the bridge) and col legno (bowing with the wood instead of the hair) and extensive use of glissandi and the eponymous Bartók pizzicato (plucking the string so that it rebounds against the instrument's fingerboard).

Brahms's Clarinet Quintet

The final piece is Johannes Brahms's Clarinet Quintet in B minor, opus 115, from 1891, a late work in a relatively melancholic mood, as if the composer is reflecting over the fact that his life is approaching its end. The first two movements both reflect this mood, while the third introduces lighter tones, suggesting that there is still hope. In the final movement however the melancholy returns. Nevertheless, when a mood coloured by sorrow and grief is dressed in such beauty as in Brahms's music, it becomes easier to reconcile oneself with it.

Here music – indeed all art – has its strength. It is through just this distance which beauty can bring to the darker aspects of reality – illness and death – that we find it possible to reflect on those aspects. We are less able to do so when they brutally impinge on our everyday life.

Gunnar Danbolt

English version: Roger Martin

Quatuor Diotima ble startet av avgangselever ved konservatoriene i Paris og Lyon. De kom på førsteplass i FNAPEC-konkurransen i Paris i 1999 og mottok samtidsmusikkprisen under London String Quartet Competition i 2000. Samme år ble de invitert av ProQuartet til et toårig opphold ved Centre Européen de Musique de Chambre i Fontainebleau. Quatuor Diotimas repertoar spenner fra den klassiske perioden fram til nåtiden, med et spesielt fokus på Beethoven, Schubert og Brahms, i tillegg til komponister fra tidlig og sent i det tyvende århundre. Kwartetten har oppnådd internasjonal anerkjennelse og har optrådt i Konzerthaus Berlin, Berliner Festspiele, Philharmonie Köln, Aldeburgh Festival, Frick Collection New York og Library of Congress Washington DC, Muziekgebouw Amsterdam, BOZAR Brussels, Venice Biennale, Villa Medici Rome, Milano Musica, Auditorio Nacional Madrid, Helsinki Festival, Takefu Festival, Suntory Hall Tokyo, og på Sydney Festival. Konsertvirksomheten tar dem regelmessig til USA, China, Mexico og Sør-Amerika.

Quatuor Diotima, founded by graduates of the Paris and Lyon Conservatoires, were awarded first prize at the FNAPEC Competition, Paris in 1999, and the Contemporary Music Prize at the London String Quartet Competition in 2000. The same year they began a two-year residency at the Centre Européen de Musique de Chambre, Fontainebleau at the invitation of ProQuartet. Diotima's repertoire ranges from the classical period to the present day, with particular focus on late Beethoven, Schubert and Brahms, and composers of the early and late twentieth century. Acclaimed internationally, Diotima have appeared at Konzerthaus Berlin, Berliner Festspiele, Philharmonie Köln, Aldeburgh Festival, Frick Collection New York and the Library of Congress Washington DC, Muziekgebouw Amsterdam, BOZAR Brussels, Venice Biennale, Villa Medici Rome, Milano Musica, Auditorio Nacional Madrid, Helsinki Festival, Takefu Festival, Suntory Hall Tokyo, and the Sydney Festival. Concert tours take them regularly to the USA, China, Mexico and South America.

Jörg Widmann er en tysk klarinettist, komponist og dirigent, født i München i 1973. Widmann studerte klarinett med Gerd Starke og Charles Neidich og opptre regelmessig med anerkjente orkestre og dirigenter som Christoph von Dohnányi, Sylvain Cambreling, Christoph Eschenbach, Kent Nagano og Franz Welsch-Möst. Widmann er gjestdirigent for Det irske kammerorkester og utvider stadig dirigentvirksomheten sin. Denne sesongen opptre han også med London Chamber Orchestra. Widmann studerte komposisjon med Kay Westermann, Wilfried Hiller og Wolfgang Rihm. Han har mottatt en rekke priser for sitt arbeid, blant annet Belmont

Award for Contemporary Music av Forberg Schneider Foundation i 1999, Schneider-Schott Music Award og Paul Hindemith Prize i 2002, Arnold Schoenberg Prize gitt av Vienna Arnold Schoenberg Centre og Deutsches Symphonie-Orchester Berlin i 2004, i tillegg til den høythengende Chamber Music Society of Lincoln Centers Elise L. Stoeger Prize.

Foto: Marco Borggreve

Jörg Widmann is a German clarinetist, composer and conductor. As a clarinetist, Widmann studied with Gerd Starke and Charles Neidich. He performs regularly with leading world orchestras, having collaborated with conductors such as Christoph von Dohnányi, Sylvain Cambreling, Christoph Eschenbach, Kent Nagano and Franz Welser-Möst. Widmann is Principal Guest Conductor of the Irish Chamber Orchestra, and constantly extends the range of his conducting activities, which this season include a programme with the London Chamber Orchestra. Widmann studied composition with Kay Westermann, Wilfried Hiller and Wolfgang Rihm. His works have received multiple awards, including the Belmont Award for Contemporary Music of the Forberg Schneider Foundation in 1999, the Schneider-Schott Music Award and Paul Hindemith Prize in 2002, the Arnold Schoenberg Prize by the Vienna Arnold Schoenberg Centre and the Deutsches Symphonie-Orchester Berlin in 2004, and the prestigious Chamber Music Society of Lincoln Center's Elise L. Stoeger Prize.

